

Gazi Üniversitesi
Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî
Araştırma Merkezi

HACI BEKTAŞ VELÎ

Araştırma Dergisi
Research Quarterly

Güz
Autumn 2003/27

BİR OCAĞIN TARİHİ: SEYYİD HACI ALİ TÜRABİ OCAĞI-II

Alemdar YALÇIN - Hacı YILMAZ¹

ÖZET

Seyyid Hacı Ali Türabi Ocağı Anadolu'nun en eski ve köklü ocakları arasında yer almaktadır. Bu ocakla ilgili elimize geçen belgelerin bir kısmını dergimizin önceki sayılarında yayımlayarak ailenin tarihi üzerinde durmaya çalışmıştık. Bu sayımızda da elimize geçen yeni belgeleri ve ailenin üyelerinin elinde bulunan cönklerin bazı bölümlerini yayımlayacağız. Ocağa ait kitapların önemli bir kısmı kaybolmasına rağmen günümüze kadar gelen bilgi ve belgeler, bize İç Anadolu bölgesinin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilgili önemli ip uçları vermektedir.

ABSTRACT

Seyyid Hacı Ali Türabi Family is among the oldest and the most fundamental families of Anatolia. We published some of the documents we had got and tried to focus on the history of the family based on these documents. In this issue, too, we are publishing some parts of the cönks (manuscript collection of folk poems) that belong, again, to some members of the family, along with the new documents we have got. Besides, the information and documents that reach today give us vital hints related to the social, cultural and economic structure of Middle Anatolia region, although an important part of the books belonging to the family has been lost.

Anahtar Kelimeler: *Hacı Ali Türabi Ocağı, Erkân.*

Key Words: *Hacı Ali Türabi Family, Rules.*

Seyyid Hacı Ali Türabi Ocağı, Anadolu'nun en eski ve en köklü ocakları arasında yer almaktadır. Elimize geçen belgelerin bir kısmını daha önce dergimizde yayımlamış ve bu belgelere dayalı olarak ailenin tarihi üzerinde durmaya çalışmıştık. Bu sayımızda da elimize geçen yeni belgelerle birlikte, yine ailenin bazı üyelerinin elinde bulunan cönklerin bir bölümünü yayımlayacağız. Yaptığımız araştırmalar sonucunda Seyyid Hacı Ali Türabi'ye ait olduğu söylenen özgün nefes, deyiş ve

şiiirler bulamamış olmamıza rağmen, ocağa ait kitapların önemli bir kısmının kaybolmasına karşılık günümüze kadar gelen bilgi ve belgeler bize İç Anadolu Bölgesinin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı ile ilgili olarak önemli ipuçları vermektedir. Bunların başında Çankırı'ya bağlı küçük bir köy olan Mart köyünün çok önemli bir kültür merkezi olduğunu, Anadolu kırsalının da kentlerinden aşağı kalmayacak biçimde önemli kültür hizmetlerini yürüttüğünü ve yaşattığını, okuma yazma oranının da azımsanmayacak kadar yüksek olduğunu göstermektedir. Bize kadar gelen belgelerden çok açık bir biçimde Mart köyünde büyük bir kütüphanenin bulunduğu yorumuna ulaşabiliriz. Böylece kültür ve eğitim çalışmalarının yalnız kent ve ilçe merkezlerinde değil köylerde de bütün canlılığı ile sürdüğü anlaşılmaktadır. Mart köyünde bir medresenin de bulunması ve yakın zamanlara kadar burada eğitim öğretim çalışmalarının yapılması bu görüşü güçlendirmektedir.

Nitekim şu ana kadar elimize ulaşan ve üzerinde araştırma yaptığımız kitapların bilimsel bir değeri olmasa bile çok fazla sayıda olması, cönklerin bir kısmının yazı ve imlâsının çok bozuk olmakla birlikte halk şiiirinin ve düz yazı geleceğimizin örneklerini içermesi, görüşümüzü güçlendirmektedir.

Kaybolan belgelerin de ortaya çıkması ile birlikte, genellikle bir cümleyle geçiştirdiğimiz yayla kültürünün çok

önemli boyutlarının yavaş yavaş çözüleceğini de söyleyebiliriz. Böylece yüzyıllar boyu Anadolu sosyoekonomik yapısının can damarını oluşturan besi ve yayla kültürünün detayları bir bir karşımıza çıktıkça en az kent kültürü kadar yoğun bir kültür olan yayla kültürü ile ilgili bilgiler açığa çıkacaktır. Bunun bizim için büyük önemi vardır. Tarih boyunca Anadolu kırsalının kalkınmasının kültür ve zenginliğinin kentlerin de zenginlik, huzur ve güvenini oluşturduğunu; yine kırsal alanın yoksullaşması ve sisteminin bozulmasının kent ve ilçeleri de derinden etkileyerek bir yoksulluk sürecini başlattığını görüyoruz. Bu gerçek de çoğunlukla gözden kaçmakta ve batıdaki kentleşme oranlarına dayalı olarak ülkemizin kalkınmışlığı değerlendirilmektedir. Oysa kentlere göçten çok kırsal kalkınmanın olabildiğince sistemli ve çağdaş teknoloji ile donatılarak yapılması Anadolu'nun güvenliği, zenginlik ve mutluluğu açısından kaçınılmazdır. Bu durum ocaklar üzerine yaptığımız çalışmalar sırasında karşımıza çıkan gerçekler arasındadır.

Bu yazımızda iki farklı belge üzerinde duracağız; bunlardan birincisi bir *temessük* belgesidir. Bu temessük belgesi de yaz sayımızda yayımladığımız ve üzerinde durduğumuz Sultan Bayazıd döneminden beri tuz yataklarının işletilmesi ile ilgili vakfiyesi ile birlikte Mart köyündeki tarlaların vakfiyesine aittir. Bilindiği gibi 17. yüzyılın sonla-

rından başlayarak Anadolu'da değişik amaçlarla kurulmuş olan vakıflar ve bu vakıflara ait taşınmazların amaçlarına uygun olarak kullanılması ve işletilmesinde bazı sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunların başında vakıf mütevellisinin oluşturulamaması, malların kişisel çıkarlar için kullanılması veya vakfiyenin ön gördüğü amaçların artık gerçekleştirilmesinin imkânsız olması ve benzeri durumlarıdır.

Elimizdeki belgeden anlaşıldığına göre bu bölgedeki taşınmazlardan bir bölümü Haremeyn-i Şerif'in ihtiyaçları ve burada yaşayan yoksullara dağıtılmak üzere işletiliyordu. Bu yüzden İç Anadolu Bölgesindeki Türkmenlerin bir kısmı "Haremeyn-i Şerif Türkmenleri" olarak anılıyordu. Belgeden anlaşıldığına göre, artık değişik sebeplerle işletilmesi ve toplanması imkânsız hâle gelmiş olan bu vakıf gelirlerinin toplanmasından vazgeçilerek günümüzde Dedeoğlu ailesi olarak bilinen Seyyid Hacı Ali Türesi Ocağına devredilmiştir. Belgenin önemi, bölgenin vakıf arazisi ve bölgeden çıkarılan tuzun da vakıf olduğunun ortaya çıkarılması ve bunun işletilme yetkisinin vakfın amaçları doğrultusunda Seyyid Hacı Ali Türesi Ocağına verilmiş olduğunu belgelemiş olmasıdır.

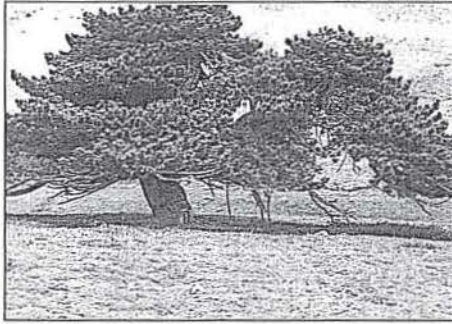
Dergide bulacağınız ikinci belge, dilinin eskiliğinden de anlaşılacağı gibi çok eski dönemlerde hazırlanmıştır ve şeyhlik yönetiminin bazı inanca bağlı ilkelerinin düzenlenmesini içermekte-

dir. Şeyh'in görevini yerine getirirken dikkat edeceği noktaları belirleyen bu belgelerden birinin şeyh İbrahim Gülşeni'ye diğerinin ise Halveti Dergâhı'na ait olması ocağın Halveti Tarikatı ve İbrahim Gülşeni ile ilgisini ve yakınlığını da ortaya koymaktadır. Sünni tarikatlar olarak bilinen bu iki tarikatın aslında silsilesinde Hz. Ali'ye bağlı olması İç Anadolu'daki bazı Alevi ocaklarının bu tarikatlara ilgi gösterdiklerini ortaya çıkarır. Belgenin bize ailenin ileri gelenlerinin vermesi de göstermektedir ki Ocağın ileri gelenleri bu belgede konulan ilkelere zaman zaman uymaktadırlar.

Ocağa ait belgelerle birlikte yine ocağın geleneğini bütün canlılığı ile sürdüren Hisarcık köyü mensuplarının gerçekleştirdiği bir cem töreninden de burada söz edeceğiz. Hisarcık köyü, Çankırı-Ankara yolunun yaklaşık 87. kilometresinden sonra Çubuk ilçesi tarafına ayrılan bir yoldan 8 kilometre içerde bir köydür. Çankırı, Şabanözü ve Çubuk üçgeni arasındaki Eldivan ve Eldivan Dağı eteklerinin doğu yamaçlarına yerleşmiştir.

Bu bölge, yaptığımız gözlemlerden ve hemen yakınında bulunan Hisarcık Kayı köyü ve Hisarcık köyünün yaşlılarından anladığımıza göre, Kayı boyuna mensup Türkmenlerin yerleştiği bir yöredir. 20. yüzyılın başlarına kadar köyde küçük baş hayvan beslendiği ve köyün Eldivan dağına yaylaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bugün köyün yaşlılarının

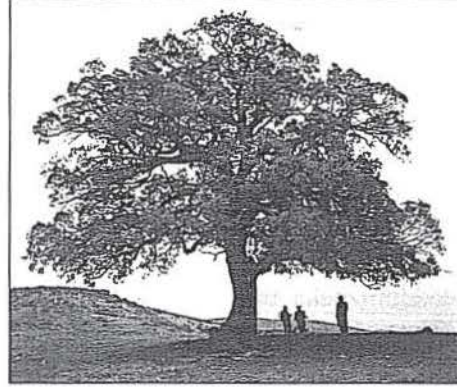
İkinci Dünya Savaşı öncesi bilgileri hatırlayamadıkları, bir kısmının Ankara'ya göç etmesi sebebiyle önemli bilgi ve belgelerin kaybolduğu görülmektedir. Hisarcık köyünün Çankırı, Ilgaz ve Kastamonu üzerinden Amasya ve Samsun'a giden ikinci bir ara kervan yolu olduğu ve Çankırı'ya giden eski yolun hemen kenarında ve dağ yamacında bulunması sebebiyle bu adı aldığını söylememiz mümkündür. Çevrede bulunan ağaçlar ve kutsal ziyaret yerleri de bize daha çok, bir zamanlar sık ormanlık olan bölgede insanların besicilikle uğraştıklarını gösterir.

Eldivan Dağı'ndaki kutsal Sayılan Çam Ağacı

Köyün yaklaşık iki kilometre kadar güney batısında bulunan ve bir zamanlar ziyaret edildiği anlaşılan çam ağacı ve bu çam ağacının beş yüz metre güneyindeki Sarı Kız ziyaret yeri, üretim ilişkisi açısından bilgi verdiği gibi Anadolu'nun bir çok yerinde özellikle Edremit Kaz Dağlarında bulunan Sarı Kız ziyaret yeri ile arasındaki ilişkiyi bize hatırlatmaktadır. Ayrıca bugün işlerliğini yitirmiş olmasına karşılık Sarı Kız

mezarının sarılık hastalarının ziyaret ettiği zaman sağlığına kavuştuğu bir yer olarak bilindiğini göstermektedir.

Sarı Kız Ziyaret Yerinin Yanında Bulunan Ağaç

Sarı Kız Yatırı (Hisarcık Köyü)

Sarı Kız ziyaret yerinin hemen yakınında büyük bir meşe ağacı bulunmaktadır. Ziyaret yerinin çevresi geniş bir alan biçiminde taşlarla çevrilmiştir. Bu kutsal ziyaret yerleri, yatırlar ve makam mezarlarının sadece inanç boyutu bulunmamakta, aynı zamanda çok önemli sosyal işlevler de gördükleri anlaşılmaktadır. Yaylaya çıkmadan önce yaylaların kullanımı ile ilgili olarak ilk toplantıların yapıldığı yerlerin hemen tamamında makam mezarlarının bulunması aynı zaman da bu yerlerin yayla çıkışı ve dönüşleride buluşma ve yön tayini için değerlendirilmesi bu sosyal işlevlerdendir. Ocaklarla ilgili olarak yaptığımız daha önceki yayınlarımızda da belirttiğimiz gibi bu yatırların bulunduğu çevreler aynı zamanda toplanma, sorunların görüşülüp değerlendirilmesi ve sonra ortak hareket edilmesi için kullanılmaktadır.

Hisarcık köyünün 1950'li yıllara kadar Alevi/Sünni vatandaşlarımızın karışık olarak yaşadığı bir köy olduğu, özellikle 1950 seçimleri öncesinde ortaya çıkan

bazı dedikodular sonucu, Sünnilerin Alevilere saldıracağı söylentisinden çekinen vatandaşlarımızın seçimden sonra Ankara'ya göç ettikleri anlaşılmaktadır. Köy yerinde yaptığımız araştırma ve incelemeler sırasında anlatıldığına göre, Sünnilerin Alevileri katledecekleri yolunda bir dedikodu çıkması uzun bir süre huzursuzluk yaratmış ve sıkıntılı günler yaşatmış; özellikle Alevi vatandaşlarımızın sıkıntılı günler geçirmelerine sebep olmuştur. Köyün yaşlılarından bir kısmı zaman zaman köye gelmekle birlikte köy tamamen Sünni geleneğe bağlı bir hayat sürdürmektedir. Hisarcık köylülerinin önemli bir kısmı şu anda Ankara'nın Hasköy semtinde oturmaktadır. Burada yaptıkları bir kültür evinde inançlarının gereği olarak cem törenlerini yürütmeye çalışmaktadırlar.

Cem törenlerinin en önemli özelliklerinden birisi, fertlerinin tamamının birbirlerini tanıdığı, çoğunlukla aralarında akrabalık ilişkilerinin bulunduğu törenler olması ve genellikle yabancıların

Hisarcık Köyü Cem Töreni- Kurban Tığlama

alınmamasıdır. Esasen cem töreni baştan sona köyün sorunlarının görüşül-
düğü ve her birinin kendince anlamı-
nın bulunduğu toplantılar bütünüdür.
Bu toplantıların bir kısmı mevsimlere,
bir kısmı özel günlere, bir kısmı ise ba-
zı ailelerin veya fertlerin özel durum-
larına göre yapılmaktadır. Bu yüzden
yabancıların bulunması da bir anlam
ifade etmemektedir.

Daha önce hiç yabancılar açılma-
yan bu toplantıların Araştırma Merkezi-
mize açılmasının temel sebeplerinden
biri, bozulmadan yüzlerce yıldır sürdü-
rülen cem erkânının bilimsel olarak ka-
yıtlara alınmasıydı. Araştırma Merkezi-
miz, bu cem töreninden yaklaşık altı sa-
atlik bir görüntü olarak arşivlemiştir.

Toplantı 14 Aralık 2002 tarihinde
Hasköy Kültür Evinde gerçekleştirildi.
Toplantıda 35 erkek 20 kadın olmak
üzere 55 kişi bulunuyordu. Kadınlar sa-
lonun alt tarafında erkekler meydana da-
ha yakın, ancak birbirlerini görebilecek
bir biçimde oturuyorlardı. Dede girişte
meydanın sağ köşesinde, diğer bir dede
de sol köşesinde oturmuş, zakir ise giriş-
te sağ tarafta yerini almıştı. Bu oturuşun
simgesel bazı değerleri de ifade ettiğini
biliyoruz. Bu yüzden cemin bir okul gibi
örgütlendiğini görüyoruz. Buna göre Pir-
lik makamı doğrudan dede tarafından
temsil edilirken, mürşitlik ve rehberlik
makamlarının da temsilcileri cemde hi-
yerarşik olarak önemli bir yer edinirler.
Bu, bir cemden bütün oymak ve ocak ör-
gütlenmelerine kadar simetrik bir yapı-
lanma ile el ele, el hakka devam etmek-
tedir. Cemde oluşturulan üçlemede ise

Pir, en büyük ve son temsilcidir. Bütün
erkân onun çevresinde oluşturulur ve ge-
liştirilir. Mürşit ise, topluluğu bilgilendi-
ren, aydınlatan kimsedir. Bilgi eksiklikle-
rinin giderilmesi için başvurulan kişi ola-
rak görülür. Rehber ise erkan yürütülme-
sinde ve canların musahip ceminden
sonra ölümlerine kadar onların tutum ve
davranışlarını yönlendirmek ve geliştire-
mekten pirlilik makamına karşı sorumlu-
dur. Cemde bu yapılanmanın oluşturul-
duğunu gördük.

Daha önce de belirttiğimiz gibi tama-
mı altı saatlik bir görüntü oluşturan töre-
nin detaylı anlatımı bir dergi yazısının
büyüklüğünü aşacağı için detaylı olarak
anlatmıyoruz. Üzerinde günümüze ka-
dar ciddi bir araştırma yapılmamış olan
bu büyük ocağın işlevi ve öneminin or-
taya koyan bilgi ve belgeleri ilerleyen sa-
yılarımızda yayımlayacağız.

TEMESSÜK

Canib-i Hazine-i Evkaf-ı
Humayundan Vakf
Temessüki Yazılmak Üzere Matbu
Varakadır
Kıymeti üç kuruşdur

Köy önü demekle maruf bir kıta tarlanın bir taraftan mai cari ve tarik-i âm ve yenlik(Yeklik)? Tarla ve Seyyid Hacı Mehmed oğlu tarlasıyla mahdud 11 dönüm 6 kile tohum

Defa mahall-i mezburda bir kıta tarlanın bir taraftan tarik-i âm ve Kangılı oğlu ve hark ile mahdud mümtaz 5 dönüm 2 kile tohum

Desti Kadim demekle maruf bir kıta tarlanın bir taraftan tarik-i âm ve bir taraftan boz ile mahdud tahminen 6 dönüm 4 kile tohum

Çay bükünde Bir kıta tarlanın bir taraftan tarik-i âm ve Gangılı oğlu ve bir taraftan çalı ile mahdud 9 dönüm 5 kile tohum

Harabelerde bir kıta tarlanın bir taraftan yol ve Bekir Ağa ve Deli Hasan tarlası 6 dönüm 2 kile tohum

Yol ağzında bir kıta tarlanın bir taraftan tarik-i âm ve bir taraftan Kadı Ağa ve Boz ..ile mahdud tahminen 5 dönüm 2 kile tohum

Ağıl önünde bir kıta tarlanın bir taraftan Deli Ali oğlu ve tarefeyn boz ve Aşık oğlu tarlasıyla mahdud tahminen 5 dönüm 2 kile tohum

Bais-i tastir-i huruf oldur ki

Haremeyn-i şerifeyn hazine-i behiyyesinden mazbutan idare olunmakta olan evkaftan Sultan Bayazıd Veli Han tabeserah hazretlerinin evkaf-ı şerifesi munkalatından Kangırı sancağına tabi Kuru Bazarı Kazası kurralarından Mart nam karye hududu dahilinde kain ber vechî bâlâ malumu'l-hudud kırk yedi dönüm yigirmi altı kile tohum istiaab ider yedi kıta tarlanın yedi sihamdan bir sehmine mutasarrıf olan karye-i mezbur sakinlerinden Dede oğlu Bayram Ağa fevt ölmekle tarla-yı mezkurlarda hisse-i mezkuresi oğulları Yusuf ve Ali ve Hüseyin ve kerimeleri Hadice ve Melek namunlara nizamı üzre bilintikal yedlerine müceddiden bir kıta temessük itası hususu Kangırı sancağı evkaf müdürü İbrahim efendi ve kaza-i mezbur meclisi tarafından zeyli mazbatalı ba defter inha ve işar kılınmış olmakla ol vecihle defter-i vakf-ı şerifte merkumun Ali ve Hüseyin ve kerimeleleri Hatice ve Melek uhdelerinde kayd ile zabt ve tasarruflarını havi müceddiden işbu temessük tahrir ve imla ve binnezare kaymakam mütevellisi olduğum hasebiyle temhiden yedlerine ita olundu gerektir ki sal be şal a'şar-ı şer'iyyesi vakt u zamanıyla memurine eda ve teslim iyledikce zabt u tasarruflarına kimesne taraflarından müdahale olunmaya fi 27 Cemaziyel ula sene 76

İmza

Seyyid Ali Rıza

Mestur Huruf-ı Hümayun sahh

Günümüz Türkçesine Çevirisi

BORÇ SENEDİ

Vakıflar Hazinesi Tarafından Vakıf
Senedi
Yazılmak Üzere Verilen Değerli
Kağıttır
Değeri üç Kuruştur

Köy önü diye bilinen tarla; bir tarafı akarsu ve ana yol ve ... Tarla ve Seyyid Hacı Mehmed oğlu tarlasıyla sınırlı 11 dönüm 6 kile tohum kapasiteli

Aynı yerde diğer bir tarla; bir taraftan ana yol ve Kangılı oğlu ve herk ile sınırlı 5 dönüm 2 kile tohum kapasiteli

Desti Kadim diye bilinen bir parça diğer bir tarla; bir tarafı ana yol ve bir tarafı boz ile sınırlı tahminen 6 dönüm 4 kile tohum kapasiteli

Çay civarında bir parça tarla; bir tarafı ana yol ve Gangılı oğlu ve bir tarafı çalı ile sınırlı 9 dönüm 5 kile tohum kapasiteli

Harabelerde bir parça diğer bir tarla; bir tarafı yol ve Bekir Ağa ve Deli Hasan tarlası 6 dönüm 2 kile tohum kapasiteli

Yol ağzında bir parça tarla; bir tarafı ana yol ve bir tarafı Kadı Ağa ve Boz ile sınırlı tahminen 5 dönüm 2 kile tohum kapasiteli

Ağıl önünde bir parça diğer bir tarla; bir tarafı Deli Ali oğlu ve iki tarafı

boz ve Aşık oğlu tarlasıyla sınırlı tahminen 5 dönüm 2 kile tohum kapasiteli

Bu belgenin yazılmasının sebebi şudur:

Haremeyn-i Şerifeyn hazinesine² bağlı vakıf olarak idare edilmekte olan Sultan Bayazıt Han -toprağı nur olsun-vakfının mallarından Çankırı Sancağına bağlı Kuru Bazarı Kazasının köylerinden Mart isimli köyde yukarıda hudutları belirtilen 47 dönüm 26 kile tohum ekilen yedi parça tarlanın birine sahip olan köy sakinlerinden Dede oğlu Bayram Ağa öldükten sonra hissesi oğulları Yusuf, Ali ve Hüseyin ile kızları Hatice ve Melek'e kalmıştır. Bununla ilgili Çankırı Vakıflar Müdürü İbrahim ve kazanın meclisi tarafından yeni bir izin belgesi ve mazbata düzenlenmiş ve bu belge de vakıf defterine kaydedilmiştir. Adı geçen Ali, Hüseyin ve Yusuf ile merhumun kızları Melek ve Hatice'ye bu belge elden teslim edilmiştir. Vakıflar Bakanlığı adına ben Kaymakam mütevellisi olarak derim ki, bundan sonra her yıl bu araziden çıkacak mahsulün vergisini tam olarak ödesinler ve bunlara kimse müdahale etmesin. 27 Cemaziyel Ula Sene 1276/1859

İmza

Seyyid Ali Rıza

Yukarıda Yazılı Olanlar Doğrudur

Bismillahirrahmanirrahim elhamdü-
lillahî rabbi'l-alemin vessalatü vessela-
mü ala seyyidina Muhammedin ve alihi
ve sahibihî ecmain imdi ey aziz bilkil
kim tarikat tarik-i müstakimdir suluk su-
luk-ı Muhammediyedir emma ba'd bil-
gıl kim bu Âdem oğlanlarının nefisleri
yedi kısım üzeredir.evvel kısmı nefs-i
emmaredir ikinci kısmı nefs-i levvame-
dir üçüncü kısmı nefs-i mülhimedir dör-
düncü kısmı nefs-i mutmainnedir beşin-
ci kısmı nefs-i razıyedir altıncı kısmı
nefs-i marziyedir yedinci kısmı nefs-i
safıyedir ibtida mürşid-i kamil huzurun-
da tövbe ve istiğfar kılınur bi hükmi et-
Taibü mine'z-zenbi ke mem lâ zenbe
leh ba'dehu tarik-i mustakimde âzim
olub sulûk idersin heman ibtida otuz iki
farz bilub ve amel itmekdir evamir-i ila-
hiyyede sıdk ve cehd ile amel ve kâffe-
i menahiden mehafiyetle mücanebet
idesin re'sü küllü hikmetin mehafetul-
lah fehavasınca amel ve gönülden ma-
siva-yı ilahiye ihrac kılub her daim bey-
ne'l-havf ve'r-reca olub ve şeyhini her
zaman yanında bilesin fi ma ba'd tari-
kat-ı halvetiyede sürülen usul-i seb'a ki
yedi esmadır birbir beyan idelim fehm
olsun mesela insanın vücudu ziraat
olunmadan bir tarlaya benzer ol tarla-
nın yaban otlarını har u haşaklarını ih-
rak-ı bina itmeyince ol tarlaya ne denlü
tohum ekersin kemali ile vücud bulub
hasıl olmaz mesela ibtida kelime-i la
ilahe illallah nefis-i emmare seyfidir bila
şek ol ism-i paki sevdikçe vücudunda
nefs-i emmare sıfatlarını biçub helak

ider alameti zahir olur ba'dehu sana ya
Allah ismini ta'lim iderler nefis-i levva-
me seyfidir hakeza ba'dehu sana ya Hû
ismine ta'lim iderler nefis-i mülhimenin
seyfidir hakeza ba'dehu sana ya Hak is-
mini ta'lim iderler nefis-i mutmainne
seyfidir hakeza ba'dehu ya Hayy isimini
ta'lim iderler nefis-i razıye seyfidir ha-
keza ba'dehu sana ya Kayyum isimini
ta'lim iderler nefis-i merziye seyfidir ha-
keza ba'dehu sana ya Kahhar ismini
ta'lim iderler nefis-i safıye seyfidir hake-
za ba'dehu bil kıl kim bu yedi esmanın
her birine bir nur vardır la ilahe illallah
nuru maidir ya Allah nuru aldir ya Hu
nuru yeşildir ya Hak nuru sarıdır ya
Hay nuru beyazdır ya Kayyum nuru si-
yahdır ya Kahhar nuru renkten âridir kı-
zıl alaimdir ve salik-i tarikat usul-i
seb'anın meratibini birbir kat ittikten
sonra her bir esmanın bir günü vardır
ma'lum olsun:

La ilahe illallah Pazar günü –Ya Al-
lah pazartesi günü- Ya Hu Salı günü- Ya
Hak Çarşamba günü- Ya Hay Perşembe
günü- Ya Kayyum Cuma günü- Ya Kah-
har dernek günü

Her bir esmanın vakt-i muinesi bu-
dur ki her günün işrakından ertesi gü-
nün işrakına degin süre diger isme mü-
başeret olunur ve bu esma-i şeriflerin-
den maada beş esma-i şerif dahi vardır
onlara furuat dirler birbir beyan idelim

<u>Ya Cabbar</u>	<u>Ya Vahhab</u>	<u>Ğayyar</u>
1	2	3
<u>Ya Fettah</u>	<u>Ya Selam</u>	
4	5	

Bunlar ile on iki esma olunub bir salik-i hak bu on iki esmaya mazhar olduğu vakitte binbir esmaya mazhar olur imdi sen de ahar cehd ile kim Allahın avn-ı inayetiyle vücuda getirip cemelullaha vasıl olasın bi himmeti hazreti pir İbrahim Gülşeni

Risale-name-i İmam Muhammed Bakır ve Cafer Sadık radiyallahü anhüma der beyan-ı tac-ı şerif

Tac nedir? Muhammed ve Ali'dir

Tacın istivası nedir? Esfelden ulviye erişmektir

Tacın kubbesi nedir? Nokta-i sırr-ı Hakdır

Tacın kenarı nedir? İki âleme hükm itmektir

Tacın tekri(yeni) nedir? Salikler üstüvasıdır

Tacın kiblesi nedir? Hazreti pirdir

Tacın kilidi nedir? Müşkilatı hal itmektir(bazı nüshada sukunu'l-haldir yazılıdır)

Tacın kelimesi nedir? Tekbirdir

Tacın farzı nedir? Erenler sohbetidir (Satır arasında: bir nüshada erenler himmetidir diyor)

Tacın sünneti nedir? Erenlere makbul olmakdır?(Bir nüshada hizmet-i erenlere makbul olmaktır)

Tacın imanı nedir? Hakikat menzildir

Tacın canı nedir? Hakkı aklından çıkarmamaktır yani daima Allahını anmaktır (bir nüshada erenler hizmetine...olmaktır)

Tacın aslı nedir? İstiğfardır

Tacın ferağı nedir? Suretlerden ve avretlerden beri olmaktır

Tacın hayatı nedir? Evliyaktır? Paklıktır

Tacın mematı nedir? Halkı saydır mukadder halktan uzlet itmektir(biman? İşra karışmaktır)

Tacın kubbesinde küllü şey'in illa vechuhu yazılmıştır eteğinde yâsîn ve'l-Kur'ani'l-hakim yazılmıştır içerisinde senürihim ayatüna fi'l-afak ve fi enfüsihim yazılmıştır ortasında la ilahe illa hu yazılmıştır taşrasında la ilahe illallah Muhammeden resulullah Ali ve liyyüllah Mehdi eminullah yazılmıştır altında eynema tevellev fe semme vec-hullah yazılmıştır ta ardında ve alleme Âdeme'l-esma kulleha sümme araza-hüm ale'l-melaiketi bismillahirrahma-nirrahim fe iza cae ecelühüm la yeste'hurune saaten vela yestekdimun bazı nusahta fe iza cae makamında fele-yedhaku kalilen ve feleyebku kesiran cüz'en bima kanu yeksibun ayet-i şerifi yazılmıştır eger sorsalar tac kaçdır itkim tac ikidir birisi tac-ı ârif ve birisi tac-ı cahildir tac-ı ârif oldur ki ispatın Muhammed ve Ali'ye yetiştire ve tac-ı cahil oldur ki ispatını Muhammed ve Ali'ye yetiştirmeye vesselam İmma Cafer-i Sadık buyurur ki hırka giyen ketebe sual ider-lerse ki (nüshada setrdir yazar)

Ya men Hû

Hırkanın imanı nedir İslamı nedir dini nedir kiblesi nedir farzı nedir sünneti nedir metni nedir canı nedir kilidi

nedir dili nedir ğasli nedir ameli nedir
ġinası nedir eteġi nedir baġlaması nedir
yeni nedir piri nedir toraġı nedir meka-
nı nedir gönlü nedir ayinesi nedir taşra-
sı nedir ierusu nedir hayatı nedir me-
matı nedir ruşbani

Hırkanın imanı, sırdır

İslamı, terk-i dünyadır

Dini, vedenli?halka bigane olmaktır

Kıblesi, birbir olmaktır(bir nüshada

kıbledir yazar)

Farzı, iyiler ile sohbet eylemektir

Sünneti daim niyaz ile olmaktır

Seteni müzehdir

Canı tekbirdir

Kilidi ehl-i hicabdır(kemal-i doğruluktur)

Dili doğruluktur

Güslü dünya ve ahireti terk itmekdir

ġinası imandır

Eteġi dervişlikdir

Baġlaması erenler yolunda hizmetdir(bir
nüshada tekbirdir yazar)

Teki(yeni)tarikatdır

Piri Muhammed ve Alidir

Toraġı vilayetdir

Mekanı nübüvvetdir

Gönlü evliyaullah katde(katında) ve
nazarlarında teslim olmaktır

Ayinesi nur Muhammeddir

Taşrası nurdur

İerusu sırdır

Ruşbanı tevazu iylemektir

(kema kalellahü azze ve celle vallahü'l-
ġaniyy ve entümü'l-fukara'

Mühür: Abduhu Muhammed b. Ahmed

Hayatı azade gönüldür

Mematı yalancılıktır

Eger sorsalar kimin oġlusun ve ki-
min müridisin cevap vir kim Muham-
med oġluyum ve yol müridiyim sualât-ı
cevabe-i mezkure kaffesi ayet-i kerime
ile ve ahadis-i nebevi ile ve kelim ve
kavl-i kibar ile ve hikaye-i meşhure ile
sabit ve merbutdur yani her kim harka
giyub ve bu mezkure sualat cevabları-
nı bilub ve mezkur olan ahlak-ı hami-
de ile mevsuf ola hakkın ki zahiren ve
batinen hırka-i kisve ana layıktır ve
devrişdir (dervişdir) illa ahlak-ı zemime
ile muttasıf olub hırka giyip devrişlik
(dervişlik) iddiasında ola kazibdir belki
şeytandır beyne'n-nas ve ale'l-husus
bazı cahilleri ve ümmileri aġu ider olur
böyle oldukda bin hırka külâh ve tac
giyse faidesi yokdur beuzü(neuzu)bil-
lah min şerri'ş-şeydan ve zül cehli vel
hazalan amin ya muin

Emma ba'd piran-ı tarikat dimişler
kimyüzü pirdir yeni sağ elidir yesarı
sol elidir eger sorsalar kim devrişlik(der-
vişlik) nedir cevap vir kim varlığı yoklu-
ġa vire söyle(şöyle) kim oda yana hiç
nesnesi yanmaya sual hırka gökden nice
indi ve sarkının yakasında ve eteginde ve
arkasında ne yazılmışdır bilesin ki hırka
sana helal olsun cevap rengi hazreti
Âdem safi ve Nuh neci ve İbrahim Hali-
lullah aleyhimüsselam hazretlerine yeşil
indi ve hazreti peygamber efendimize ak
geldi ve hazreti Ale efendimize kızıl gel-
di hırkanın yakasında ya Settar ya Hakim
ya Halim ya Latif yazılmışdır eteginde ya
ferd ya ahad ya vahid dahi yazar ya sa-
med yazılmışdır arkasında ya sabur bir

nüşhada ya Kerim dahi yazılmışdır ya şekur ya (silik) her bir devrişin (dervişin) hırkanın bu cevablarını bilmez ise hırka ana haramdır eger sorsalar binai fakr kacdır cevap vir kim ondur evvel zekat hazreti Şid peygamberden kaldı sani hırka hazreti İdris'ten kaldı salis sofr hazreti İbrahim'den kaldı rabi rıza hazreti İsmail'den kaldı hamis ğaza hazreti Musi (musa)'den kaldı sadis mikraz İshakdan kaldı sabi sabır Eyyub'dan kaldı samin seyahat İsadan kaldı tasi' fakirlik hazreti resul Muhammed Mustafa'dan kaldı aşer marifet Aliden kaldı eger sorsalar tarikatın bünyadı kacdır cevap vir kim altıdır evvel tevbe sani teslim salis paklık arınmak rabi sabır hamis kanaat sadis uzlet eger sorsalar tarikatın ahkamı kacdır it kim altıdır evvel marifet sani cud salis kerim rabi yakınlık hamis ihlas sadis tefekkür eger sorsalar erkanı kacdır itkim beşdir evvel terk-i heva sani say bil hayr salis zikir rabi öZR hamis arılık tarikatın delili endişelerden geçmektir (veya kaçmaktır) eger sorsalar iman nedir cevap vir kim bir ağaca benzer aslı tanrı...başı kelime-i tayyibedir ki kullarına lazım eyledi yani la ilahe illallah Muhammeden resulullah dır imanın gönlü Kuran okumaktır metni beş vakit namazdır kuran okumaktır nuru doğru söylemekdir karanlığı yalandır aydınlığı yine beş vakit namazdır digeR sual eger sorsalar kimin oğlusun itkim yol oğluyum eger sorsalar yol kimindir cevap vir kim Muhammed Mustafa ve Ali Murtazanıdır eger sorsalar yol nesidir itkim şe-

riyat, tarikat, hakikatdır eger sorsalar evvel kime indi itkim Âdem Safiyullah Nuh Meciuallah ve İbrahim Halilullah eger sorsalar neki (yeni) nicedir cevap vir kim yeşildir eger sorsalar hazreti peygamber Muhammedu'l-Mustafa aleyhisselam ne renkte geldi it kim ak geldi ve hazreti Ali'ye kızıl geldi eger sorsalar tacın sünneti nedir itki hizmeti pirdir tacın kubbesi halifedir tacın içe-rusu nurdur taşrası sırdur (on iki imamdır nusha-i sahiha) terkleri zikr-i Hakdır

Ya men hû

Ehl-i hal olan fukaraya sağ kulağına okunan virdleri beyan olunur

Kul estağfirullah kul la ilahe illallah

3

3

untuk ala berakatillah

3

ve biberekati resulullah

3

ve bi berekati seyYid Sa'deddin Cebavî

3

Eger sahib-i hal fukaranın gülü var ise gülünü kokutursun yahud şeddi var ise şeddini kokutursun agah olub gaflet olunmaya eger Rufai fukarası ise seyYid Ahmed er-Rufai dirsın yahud gülşeni fukarası ise SeyYid İbrahim Gülşeni çağırırısın velhasıl salik ne tarikatta ise pirini zikr idersin postun dört suali vardır:

Postun başı teslimiyyettir

Postun ayağı hizmettir

Postun sağı ikrardır

Postun solu imandır

Post oldur ki gökden hazreti İsmail aleyhisselam indi dört kenarında yazar ki

İkramtü ya Ali

Eslemtü ya Ali

En'amtü aleyke ya Ali

A'zemtü ileyke ya Ali

Bunları bilmeyen kişiye post ona haramdır bile şekk

El-Konyaviyil fakir el hakir el izzî dervîş Ali ğaferallahü lena hayral ev mud eşküri Hû

En Nikurî el fakir el Hakir ed dımışk dervîş tulallahî umruhü ve ene imtazî buharî hû aşkıyla Hû.

Günümüz Türkçesine Çevirisi

SULÜK-NÂME

(Hak Yolcularının Yükseliş Yolları)

Ya Allah

İlk durak Nasut³

İkinci durak melekût⁴

Üçüncü durak Ceberût⁵

Dördüncü durak Lâhut⁶

Nefis âlemine derler

Akıl âlemine derler⁷

Kalp âlemine derler

Ruhlar âlemine derler

Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla

Sonsuz şükür, âlemlerin rabbi olan Allah'a, salat ü selam da onun kulu ve peygamberi, iki cihan serveri, insanların ve cinlerin peygamberi Muhammed Mustafa'nın, onun ailesinin ve arkadaşlarının hepsinin üzerine olsun. Ey aziz, bil ki tarikattan kasıt tarik-i müstakim yani doğru yoldur. Yolundan gidi-

lecek olan tek kişi de Muhammet'tir. Bil ki, bu insan oğlunun nefsi yedi kısımdır; ilk kısmı, nefs-i emmare (kötülüğü emreden nefis), ikincisi nefs-i levvame (yaptığı kötülüğe pişman olan nefis), üçüncüsü nefs-i mülhime (iyilik ve kötülüğü aynı anda yaşayan nefis), dördüncüsü nefs-i mutmainne (iyiliklerin ağırlıkta olduğu nefis), beşincisi nefs-i raziye (nurun ve iyiliğin iyiden iyiyeye hakim olduğu nefis), altıncısı nefs-i marziye (iyiliklerin son dereceye çıktığı nefis), yedincisi nefs-i safiye veya kâmile (perdelerin kalktığı ve nurun tamamen kapladığı nefis).

(Tarikat girecek kişi öncelikle) Mürşid-i Kâmil huzurunda tövbe ve istiğfar getirir. Çünkü hadis-i şerifte buyurulmuştur ki: "Her kim ki bir daha yapmamak üzere işlediği bir günaha tevbe ederse, o günahı hiç işlememiş sayılır." Bundan sonra tarikatta azimle çalışır yükselir gidersin. Bunun için öncelikle otuz iki farzı iyice öğrenip onunla amel etmen, halisane bir şekilde ibadet etmen ve tüm yasaklardan hakkıyla sakınman, büyüklerin "Her hikmetin ve iyiliğin başı Allah korkusudur" sözü gereğince çalışıp, gönülde Allah'tan başka olan her şeyi silmen, daima korku ve ümit arasında olman ve şeyhini her zaman yanında bilmen gerekir.

Halvetiye Tarikatında sürülen ve yedi esmadan oluşan usul-i seb'ayı bir bir açıklayalım ki iyice anlaşılsın: İnsanın vücudu ekilip biçilmeyen bir tarlaya benzer. O tarlanın yabancı otlarını,

içindeki yabancı maddelerini yakıp temizlemedikçe oraya ne kadar iyi tohum ekersen ek, istediğin verimi alamazsın. İşte bunun için öncelikle nefs-i emmarenin kılıcı olan la ilahe illallah kelimesini çok okuyup, onu sevmen ve böylece o nefsin kötü sıfatlarını kesip atman gerekir. Ey tarikat yolcusu! Bundan sonra sana nefs-i levvamenin kılıcı olan Yâ Allah ismini, ondan sonra nefsi mülhimenin kılıcı olan Ya Hû'ÿü, ondan sonra nefs-i mutmainnenin kılıcı olan Ya Hakk'ı, ondan sonra nefs-i raziyenin kılıcı olan Ya Hayy'ı, ondan sonra nefs-i merziyenin kılıcı olan Ya Kayyum'u, ondan sonra nefs-i safiyenin kılıcı olan Ya Kahhar'ı öğretirler. Bu yedi esmanın her birinin bir nuru vardır. La ilahe illallah'ın nuru mavi, Ya Allah'ın nuru kırmızı, Ya Hu'nun nuru sarı, Ya Hayy'ın Nuru beyaz, Ya Kayyum'un nuru siyahtır. Ya Kahhar ismi ise renksizdir.

Tarikat yolcusu, bu isimlerin mertebelerini bir bir aşar. Yine bu esmaların her birinin bir günü vardır: La ilahe illallah Pazar, Ya Allah Pazartesi, Ya Hu Salı, Ya Hakk Çarşamba, Ya Hay Perşembe, Ya Kayyum Cuma, Ya Kahhar Dernek günü çekilir.

Her isim bir günün gün doğumundan öteki gününkine kadardır. Ertesi günün doğumuyla yeni bir isme başlanır. Bunlardan başka beş esma daha vardır ki, bunlar ek olarak çekilir. Bunlar:

Ya Cabbar	Ya Vahhab	Ya Ğaffar
1	2	3
Ya Fettah	Ya Selam 'dır.	
4	5	

bunlar ile on iki esma olup, bir Hak yolcusu bunlara mazhar olduğu an binbir esmaya mazhar olmuş olur. Sen de üstün gayretin, Allah'ın yardımı ve İbrahim Gülşeni Hazretlerinin himmeti ile bunlara erişip, Allah'ın cemaline ulaşsın.

İmam^oMuhammet Bakır ve Cafer-i Sadık'ın Tac Hakkındaki Risaleleri

Taç nedir? Muhammet ve Ali'dir

Tacın yönü nedir? Aşağıdan yukarılara erişmektir.

Tacın kubbesi nedir? Hakk'ın sır noktasıdır.

Tacın kenarı nedir? İki âleme hükmetmektir.

Tacın yeni nedir? Tarikat yolcularının yönüdür.

Tacın kiblesi nedir? Hazreti pirdir.

Tacın kilidi nedir? Sorunları halletmektir.(Bazı nüshada halin sukun bulunması yazılıdır)

Tacın kelimesi nedir? Tekbirdir.

Tacın farzı nedir? Erenler sohbetidir (Satır arasında: bir nüshada erenler himmetidir diyor)

Tacın sünneti nedir? Erenlere makbul olmaktır?(Bir nüshada hizmet-i erenlere makbul olmaktır)

Tacın imanı nedir? Hakikat durağıdır.

Tacın canı nedir? Hakkı aklından çıkarmamaktır yani daima Allah'ı anmaktır(bir nüshada erenler hizmetinde olmaktır, der.)

Tacın aslı nedir? İstiğfardır (affedil-meyi istemek)

Tacın boşluğu nedir? Şekillerden ve gizlilikten uzak olmaktır.

Tacın hayatı nedir? Paklıktır.

Tacın ölümü nedir? Halktan uzak olmaktır.

Tacın kubbesinde "Onun zatından başka her şey yok olucudur"⁸ yazılıdır. Eteğinde "Yâ sîn, Kuran'a yemin ol-sun"⁹, içerisinde "Yakında onlara ufuk-larda ve kendi içlerinde olan ayetlerimi-zi göstereceğiz"¹⁰, ortasında "La ilahe il-lallah hû", dışında "Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed onun resulüdür, Ali Allah'ın velisidir, Mehdi Allah'ın gü-venilir peygamberidir." altında "Artık ne-reye yüzünüzü çevirerseniz Allah'ın yü-zü oradadır."¹¹ arkasında "Ve Allah bü-tün eşyanın isimlerini Adem'e bildirdi. Sonrada bunları meleklere göstererek, eğer siz sadık iseniz bunların isimlerini bana bildiriniz, dedi"¹² Yine şöyle ya-zar; Bismillahirrahmanirrahim "on-ların ecelleri geldiğinde ne bir saat gecik-ir ne de bir saat önce gelir"¹³ Bazı nüshalarda bu ayetin yerine "Artık onlar kazanmış oldukları şeyin cezası olarak az gülüp çokça ağlasınlar."¹⁴ ayeti yazı-lıdır.

Eğer taç kaçtır? diye sorarlarsa, de ki, ikidir: Birisi âriflerin öteki cahillerin tacı. Ariflerin tacı, ispatını Muhammed ve Ali'ye yetiştirir. Cahillerin tacı ise, ispatı-nı Muhammed ve Ali'ye yetiştiremez.

Cafer-i Sadık Hırka giyene(diğer nüshada hırka giyen kişi için, setr olan yani örtünen kişi denilmektedir):

Hırkanın imanı nedir? İslam'ı nedir? Dini nedir? Kiblesi nedir? Farzı nedir? Sünneti nedir? Metni nedir? Canı nedir? Kilidi nedir? Dili nedir? Guslü nedir? Ameli nedir? Zenginliği nedir? Eteği ne-dir? Bağlaması nedir? Yeni nedir? Piri kimdir? Torağı nedir? Mekanı nedir? Gönlü nedir? Ayinesi nedir? Taşrası ne-dir? İçerisi nedir? Hayatı nedir? Ölümü nedir? Ruşbani nedir? diye sorarlarsa, şöyle cevap versin buyurdu:

Hırkanın imanı, sırdır.

İslam'ı, dünyayı terk etmektir.

Dini, halktan uzak olmaktır.

Kiblesi, bir pir olmaktır (Bir nüshada kiblede yazılır).

Farzı, iyiler ile sohbet etmektir.

Sünneti, daim niyaz ile olmaktır.

Metni, alçak gönüllü olmaktır.

Canı, tekbirdir.

Kilidi, utanmaktır (Tam doğruluktur).

Dili, doğruluktur.

Guslü, dünya ve ahireti terk etmektir.

Zenginliği, imandır.

Eteği, dervişliktir.

Bağlaması, erenler yolunda hizmettir (bir nüshada tekbirdir yazılır).

Teke (yeni) tarikattır

Piri, Muhammed ve Ali'dir.

Doruğu(üstü), veliliktir.

Mekanı, nübüvvettir.

Gönlü, evliyaullah katında ve nazarla-rında teslim olmaktır.

Ayinesi, nur Muhammettir.

Taşrası, nurdur.
İçerisi, sırdır.
Ruşbanı tevazu eylemektir.
Hayatı, her türlü bağdan sıyrılmış
gönüldür.
Ölümü, yalancılıktır.
Allah Teala şöyle buyurmuştur:
"Allah zengin sizler ise, fakirsiniz"¹⁵
Mühür: O'nun kulu Muhammet b. Ahmet

Eğer kimin oğlusun, kimin müridi-
sin diye sorarlarsa, Muhammed'in oğ-
luyum ve onun yol müridiyim, diye ce-
vap ver. Bu sorulara verilen cevaplar,
ayet, hadis, büyüklerin sözleri ve meş-
hur hikayelerle sabittir. Yani kim hırka
giyerse, bu soruların cevaplarını bil-
meli ve güzel ahlak ile donanmalıdır.
Böyle olursa o hırka ona layıktır ve o
kişi dervıştır. Ancak, hırka giyip derviş-
lik taslayıp, kötü ahlak ile donanır ise,
o yalancıdır. Böylesi bin tane de taç ve
hırka giyse, faydasızdır. Bu gibilerin
şerrinden ve cahillerin şerrinden Al-
lah'a sığınırız. Bu konuda yardım et bi-
ze ey Rabbimiz.

Tarikat pirleri demişlerdir ki,
yüzü pirdir yeni sağ elidir, solu sol eli-
dir. Eğer, dervişlik nedir diye sorarlarsa,
varlığı yokluğa vermektir. Öyle ki
her şey yansa kül olsa o varlık içinde
bir nesnesi bile bulunmasın.

Soru: Hırka gökten nasıl indi ve ya-
kasında, eteğinde ve arkasında ne yazı-
lıdır? Bunları bilersen hırka sana helal
olsun.

Cevap: Hazreti Adem, Nuh pey-
gamber ve İbrahim peygambere yeşil,
hazreti peygambere beyaz ve hazreti
Ali efendimize kıvılcık renkli hırka geldi.
Hırkanın yakasında Ya Settar, Ya Ha-
kim, Ya Halim, Ya Latif yazılmıştı. Ete-
ğinde, Ya Fert, Ya Ahad, Ya Vahit, Ya
Samet yazılıdır. Arkasında, Ya Sabur
(bir nüshada burada Ya Kerim yazılı ol-
duğu söylenir) Ya ...ve Ya Şekur yazılı-
dır. Bir derviş hırka hakkındaki bu ce-
vapları bilmezse hırka ona haramdır.

Eğer fakirlik binası kaçır? diye sorar-
larsa, on tanedir, diye cevap ver. Bunlar-
dan birincisi zekat ki, Şit peygamberden
kalmıştır. İkincisi hırka, İdris peygamber-
den kalmıştır. Üçüncüsü sofrası, İbrahim
peygamberden kalmıştır. Dördüncüsü
Rıza, İsmail peygamberden kalmıştır. Be-
şincisi gaza, Musa peygamberden kal-
mıştır. Altıncısı makas, İshak peygamber-
den kaldı. Yedincisi sabır, Yakup pey-
gamberden kaldı. Sekizincisi seyahat, İsa
peygamberden kaldı. Dokuzuncusu fa-
kirlik, hazreti peygamberimiz Muham-
met Mustafa'dan kaldı. Onuncusu mari-
fet, Hazreti Ali efendimizden kaldı.

Eğer tarikatın temeli kaçır? diye so-
rarlarsa, altıdır, diye cevap ver: Birinci-
si tevbe, ikincisi teslimiyet, üçüncüsü
temizlik, dördüncüsü sabır, beşincisi
kanaat, altıncısı uzlettir.

Eğer tarikatın ahkamı kaçır derler-
se, altıdır diye cevap ver: Birincisi ma-
rifet, ikincisi cömertlik, üçüncüsü gön-
lü açıklık, dördüncüsü yakınlık, beşincisi
ihlas, altıncısı tefekkürdür.

Eğer tarikatın erkanı kaçtır, diye sorarlarsa, beştir, de. Birincisi boş işleri terk etmek, ikincisi hayırda yarışmak, hayra koşmak, üçüncüsü zikir, dördüncüsü özür, beşincisi temiz ve pak olmak.

Tarikatın delili, endişelerden uzak olmaktır.

Eğer iman nedir diye sorarlarsa, şöyle cevap verirsın: İman bir ağaca benzer; bu ağacın gövdesi tanrı, başı mübarek kelime ki la ilahe illallah Muhammeden resulullah'tır. yüzeyi beş vakit namaz ve Kur'an okumaktır. Nuru, doğru söylemek, karanlığı yalan söylemektir. Aydınlığı yine beş vakit namazdır.

Eğer yine sana kimin oğlusun diye sorarlarsa, yol oğluyum, diye cevap ver. Yol kimindir, diye sorarlarsa, Muhammet Mustafa'nın ve Ali'nindir de. Eğer yol nedir, derlerse, tarikat, şeriat, hakikat diye cevap ver.

Eğer evvel kime indi diye sorarlarsa, Adem, Nuh ve İbrahim peygamberlere dersin.

Eğer yeni nasıldır diye sorarlarsa, yeşildir diye cevap verirsın. Eğer peygambere ne renkte geldi, diye sorarlarsa, ak renkli geldi dersin. Hazreti Ali ise, kızıl renkli geldi, dersin. Eğer tacın sünneti nedir diye sorarlarsa, Hazreti pirdir, tacın kubbesi halifedir, tacın içerisi nurdur, dışı sırdır (sahih nüshada on imamdır diyör), kenarları Hakki zikirdir, dersin.

Yâ Hû

Tarikat ehlinin sağ kulağına okunan evratları ve duaları anlatan bölümdür -
Estağfirullah (Allahtan bağışlanmamı dilerim) 3 defa,

Lai ilahe illallah(Allahtan başka ilah yoktur) 3 defa,

Ala berakatillah (Allahın bereketi ile)3 defa,

Bi bereketi resulullah (resulullahın bereketi ile)3 defa,

Bi bereketi seyyid Sa'dettin Cebavî (Sadettin Cebavî'nin bereketi ile)3 defa.

Eğer hal sahibinin gülü var ise, gülünü kokutursun, kuşağı var ise, kuşağını kokutursun. Bunda uyanık olup gaflete düşülmesin. Eğer Rufai fakirlerinden onların dervişlerinden ise, seyyid Ahmet er-Rufai dersin veya Gülşeni¹⁶ fakiri, dervişi ise, Seyyid İbrahim Gülşeni diye çağırırsın. Yani hangi tarikatta isen o piri anarsın.

Post hakkında dört soru vardır:

Postun başı, teslimiyettir, ayağı hizmettir, sağı ikrardır, solu imandır.

Post, gökten hazreti İsmail peygambere inmiştir. Dört kenarında şunlar yazılıdır:

Sana ikram ediyorum ey Ali
Sana teslim oluyorum ey Ali
Kendimi sana feda ediyorum ey Ali
Seni yüceltiyorum ey Ali

Bunları bilmeyen kişiye post haramdır. Bunda şüphe yoktur.

Konyalı Fakir Derviş Ali -Allah bize

hayırlar bağışlasın-Allah'a Hû diyerek şükrediyorum.

Nikurî Fakir Şamlı Derviş –Allah ömrünü uzun etsin- Hû aşkıyla.¹⁷

Not: Bazı kelimeler imlâ hatası neticesinde yanlış yazılmıştır. Ör: Ğayyar(doğrusu Ğaffar), yeki(doğrusu yeni) gibi.

DİPNOTLAR

¹ Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi

² Mekke'deki Kabe ve Medine'deki Ravza-i Mutaahhara yani Peygamberin kabrinin bulunduğu mevki ki Osmanlı döneminde buralar için ayrıca bir vakıf vardı. Bu vakfa Haremeyni Şerfeyn Vakfı deniliyordu. Buraya bağlı vakıflar ve malların yönetimi bu vakıf tarafından yürütülmekteydi. Bu vakıf mallarından toplanan vergiler Mekke ve Medine'deki fakirlere dağıtıldı. Kırıkkale, Keskin, Çankırı, Çelebi yörelerinden vergi geliri toplayan insanlara ise Haremeyn-i Şerifeyn Türkmenleri denilirdi. Pelivanlı, Cerid, Şid, Beydili oymaklarının önemli bir kısmı Haremeyn-i Şerifeyn Türkmeni olarak adlandırılmıştır. Bu uygulama Fatih Sultan Mehmed döneminde başlatılmış yakın zamana kadar sürmüştür. (Tarih Terimleri Sözlüğü, Haremeyn-i Şerifeyn Vakfı maddesi, MEB Yay. C.I)

³ Varlıkların madde biçimine girerek görünüş alanına çıktığı âlem(Korkmaz Esat, Alevilik Bektaşılık Terimleri Sözlüğü, s. 27, Ant Yay. İstanbul 1994)

⁴ Tarikattaki gelişimin tarikat aşaması olarak algılanan ve Mikâil tarafından temsil edilen âlem (a.e. s. 27)

⁵ Tarikat gelişiminin Şeriat aşaması olarak algılanan ve Cebrail tarafından temsil edi-

len âlem.(a.e. s. 27)

⁶ Tarikat gelişiminin marifet aşamasını oluşturan ve Azrail tarafından temsil edilen âlem. (a.e. s 27)

⁷ Tarikat gelişiminin marifet aşamasını oluşturan ve Azrail tarafından temsil edilen âlem. (a.e. s 27)

⁸ Kasas Suresi 88

⁹ Yasin 1-2

¹⁰ Fussilet 53

¹¹ Bakara 115

¹² Bakara 31

¹³ Yunus 49,

¹⁴ Tevbe 82

¹⁵ Muhammed 38

¹⁶ Halveti tarikatı, en önemli sunni tarikatlardan biridir. Kurucusu Şeyh Ömer Ekmelettin'dir. Kendisi halveti (yalnız kalma) çok sevdiği için tarikatına Halvetiye ismi verilmiştir.Şeyh Ömer, bu tarikatın erkan ve âdâbını yedi esma esasına göre düzenlemiştir. Tarikatın makamlarını yedi tür nefisle anlatarak yükseliş mertebelerini göstermiştir. Tarikatın esası, zikrullahaya dayanıyordu. Müride değişik zikirler öğretilir ve onları muayyen zamanlarda çekmesi öğütlenir böylece terakki edeceği bildirilirdi(Şapolyo, 1964:172).

Halvetiye, sunni tarikatlarda içinde en çok şubesi olan tarikattır. Otuzu aşkın şubesi vardır. Bunlardan birisi de Gülşeniyye'dir

Bu şubenin kurucusu İbrahim b. Muhammed Gülşeni'dir. Kendisi Diyarbakır civarında doğmuştur. Babasının nesebi Oğuz Ata'ya kadar çıkarılır. İbrahim Gülşeni, iyi bir tahsil aldıktan sonra o tarihlerde Halvetilerin ikinci piri sayılan Yahya Şirvanî'nin meşhur halifesi Dede Ömer Ruşenî ile görüşme imkanı bulur. Ruşenî ile görüşmesinden sonra kendisinden âni değişiklikler

meydana gelir. Nefsi kemale eren İbrahim, Ruşenî'den hilafet alarak onun tarikatını ihyaya çalışır. Şeyh Ömer, bu gayretlerinden sonra kendisine Gülşenî lakâbını verir. Bu şöhret ile ünü her tarafa yayılır (İslam Ans., 2001: 835).

Gülşenî tarikatı bu süreçle Ruşeniyeye'den doğmuştur. Erkan ve âdâbı halvetiyye ile aynıdır. Yedi esma üzerine erkanı bina edilmiş ve Halvetiyye'nin erkanı uygulanmıştır.

İbrahim Ruşenî, Kanuni Sultan Süleyman ile de görüşmüş, 1534'de kahire de vefat etmiştir. Mevlana'nın Mesnevisine 40 bin beyitlik bir nazire yazmıştır (Şapolyo, 1964:191).

KAYNAKLAR

BİLMEN Ö. Nasuhi, *Kuran-ı Kerim ve Türkçe Açıklaması*, İstanbul 1994.

İslâm Ansiklopedisi, MEB Yay. Eskişehir 2001.

KORKMAZ Esat, *Alevilik Bektaşılık Terimleri Sözlüğü*, Ant Yay., İstanbul 1994.

ŞAPOLYO Enver Behnan, *Mezhepler ve Ta-*

rikatlar Tarihi, İstanbul 1964.

Tarih Terimleri Sözlüğü, MEB Yay., İstanbul 2000

DÜZELTMELER

1. Dergimizin 11. sayısında (s.94) "Türabi Ocağı Dedeleri İle Söyleşi" ve 26. sayısında (s.87) "Bir Ocağın Tarihi: Seyyid Hacı Ali Türabi Ocağına Ait Yeni Belgeler" adlı yazılarda, Türabi talîplerinin bulunduğu köyler belirtilirken Çankırı ili Eldivan ilçesi Hisarcık köyü sehven yer almamıştır. Yazıların ilgili bölümlerine eklemeleri dileğiyle değerli bu bilgiyi okuyucularımıza sunarız.

2. Dergimizin 26. sayısında (s.289) "Horasan Pirllerinden Alperen S. Hacı Ali Turab-ı Veli Velayetnamesi" adlı kitabın tanıtımı yapılırken yanlışlıkla kitabın yazarı Haydar Teberoğlu'nun Hacı Turab-ı Veli soyundan olduğu belirtilmiştir. Bu bilgiyi düzeltir, değerli okuyucularımızdan özür dileriz.